

Shembull: Si bëhet riciklimi

i shisheve të plastikës dhe ç'ka mund të përfitohet.

Kapaku dhe etiketat duhet larguar, shishet pastrohen dhe thahen.

Fillohet me reciklimin e shisheve të plastikës-copëzohen në grimca apo kokërrza.

Materiali i copëzuar ndërthuren dhe formohen fibrat apo fijet e perit.

Penjet duhet ngjyrosur përmes teknologjive të avansuara dhe formohen rroba dhe gjëra të ndryshme.

Produktet finale janë të shumta.

Çfarë mund te riciklojmë?

- ♦ Letër dhe karton
- ♦ Plastikë, shishe dhe qese
- ♦ Shishe dhe kavanoza qelqi
- ♦ Të gjitha metalet
- ♦ Elektronike, PC dhe bateri
- ♦ Mobile të vjetra
- ♦ Rroba dhe copëza të rrobëve
- ♦ Organike
- ♦ Lodrat e fëmijëve
- ♦ Biçikletat
- ♦ Gomat e makinave
- ♦ Librat e vjetër
- ♦ Tulla
- ♦ Dërrasa të vjetra
- ♦ Elektronike të vjetra
- ♦ Kutitë e kartonit
- ♦ Syzet optike
- ♦ Pajisjet sportive
- ♦ Kartolinat
- ♦ Dyert e vjetra
- ♦ Kapakët e shisheve
- ♦ Zbukurime dhe dekorë
- ♦ Llampa & Abazhure

Support Waste Management in Kosovo
EuropeAid/133800/C/SER/XK

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government
Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministarstvo Sredine i Prostornong Planiranja
Ministry of Environment And Spatial Planning

NE MUND TË RICIKLOJMË!

Implemented by
ENEM Funded by EU and managed by the EU Office in Kosovo
SLR EPI-IA ENVIRONMENTAL PLANNING AND MANAGEMENT
ISPE

Çfarë është riciklimi?

Riciklimi është përpunimi i materialit (mbeturinave) në produkte të reja me qëllim që të parandalohet krijimi i mbeturinave nga materialet të cilët mund të ripërdoren, të zvogëlohet përdorimi i lëndëve të reja të para, të zvogëlohet përdorimi i energjisë, të zvogëlohet ndotja e ajrit, ujit, tokës, si dhe zvogëlimi i mbeturinave në përgjithësi. Riciklimi është aktivitet kyç i mënyrës bashkëkohore të zvogëlimit të sasisë së mbeturinave dhe aktiviteti i tretë në hierarkinë "Redukto, Ripërdor, Riciklo"

Çka nënkupton simboli i riciklimit?

Simbolin universal të riciklimit i cili sot është në përdorim e ka dizajnuar Gari Anderson, një student i cili në vitin 1970 e fitoi çmimin e parë për projektimin konceptual të simbolit të riciklimit në konkursin të cilin e kishte shpallur një kompani amerikane. Ky simbol gjendet në të gjitha materialet dhe prodhimet të cilat mund të ripërdoren, pra të riciklohen.

Simboli përbëhet nga tri shigjeta të vogla të cilat simbolizojnë procesin qarkor dhe secila nga ato ka domethënien. Shigjeta e parë ka domethënien "**Reduko**" dhe këtu mendohet në zvogëlimin e sasisë së mbeturinave; shigjeta e dytë ka domethënien "**Ripërdor**", e cila na kujton që shumë gjera mund të përdoren përsëri, dhe shigjeta e fundit me domethënien "**Riciklo**", e cila shënon procesin e riciklimit.

Këto janë përfitimet nga procesi i riciklimit

- Zvogëlimin e sasise se mbeturinave të shumta në vend.
- Zvogëlon ndotjen e ujit, tokës dhe ajrit
- Kursen energjinë, ujin
- Ka të bëje me zvogëlimin e nevojave për Deponive
- Hapen vendet e reja të punës
- Mbrojtja e burimeve të gjenerueshme dhe pa riqjenerushme
- Ndkon në uljen e gazeve serrë – ndikimi ne ndryshime klimatike
- Ndkim pozitiv ne zhvillimin e qendrueshem te nje vendi
- Ndkim pozitiv ne jeten e bimeve, shtazeve dhe vete njeriut
- Riciklimi sjellë të mira materiale

LETRA:

Cfarë është letra? Letra është një fletë e hollë e përbërë nga pasta e celulozës, e cila në ditët e sotme gjen përdorim shumë të gjërë në të gjitha fushat e jetës.

Sot prodhimi i letrës që përdoret kryesisht për libra dhe gazeta, është rritur shumë. Letra nxirret nga brumi i drurit. Drurët më të përdorshëm për prodhimin e letrës janë plepi, bredhi dhe pisha.

Procesi i riciklimit të letrës konsiston në përzierjen e letrës së përdorur me ujë dhe kimikate për të shpërbërë materialin. Më pas ajo copëtohet dhe nxehet për ta kthyer në një filsesat e celulozës, një lloji i materialeve bimore organike, kjo përzierje quhet brum. Më tej filtrohet për të larguar çdo material plastik apo mbetje të padëshiruara që mund të jenë ende në përzierje. Më tej ajo mund të kthehet në letër të re. E njëjtë fibër mund të riciklohet rrreth 7 herë. 1 Ton letër e ricikluar kurson

- 17 pemë
- 26.497 Litra ujë
- 4100 kWh energji, të mjaftueshme për nevojat e një shtëpie për 6 muaj
- 27 kg dioksid karboni
- 2.5 metra kub hapësirë toke në landfille.

QELQI: Riciklimi i xhamit është procesi i përpunimit të mbeturinave në një produkt të përdorshëm. Mbeturinat e xhamit ndahen nga përbërja kimike dhe në varësi të përdorimit mund të ndahen dhe në ngjyra të ndryshme. Karakteristikë e riciklimit të xhamit është fakti që ai e ruan ngjyrën dhe pas përpunimit. Xhamat e zakonshëm që hedhim në kosha janë pa ngjyrë, ngjyrë jeshile ose kafe. Xhami përbën një nga mbetjet e mëdha në jetën e përditshme në shtëpitë tonë dhe në industri për shkak të peshës së dhe dendësisë së tij. Riciklimi i një enë qelqi kurson energji të mjaftueshme për të ndezur një llambë 100 wat-dritë për 4 orë, ose 20 minuta për një televizor. Riciklimi i cdo 6 ton enë qelqi shmang krijimin e një ton dioksid karboni. Qelqi mund të riciklohet 100% dhe mund të përdoret përsëri deri në pakufi,

Cfare perfitojme nga xhami ?

Riciklimi i një enë qelqi kurson energji të mjaftueshme për të ndezur një llambë 100 wat-dritë për 4 orë, ose 20 minuta për një televizor. Riciklimi i cdo 6 ton enë qelqi shmang krijimin e një ton dioksid karboni.

METALI: Alumini është një ndër metalet më të qendrueshme që mund të riciklohet pa mbarimisht. Kanaçet e aluminit janë materiali më i riciklueshmëri në botë. Çdo minutë riciklohen 105.784 kanaçe. Kanaçet përbëjnë 20 % të materialeve që riciklohen, por gjenerojnë 70 % të totalit

që vjen nga riciklimi.

Ja se si riciklohen kanaqet:

- Mbledhja e kanaqeve të përdorura
- Vendosja e tyre në kutija transporti
- Copëzohen
- Shkrihen
- Formohet profile shufre të aluminit
- Rrethi i profilit te shesht apo ngjeshtur
- Kanaçet e aluminit të recikluara

Vlen të ceket se kanaçet e ricikluara mund të kthehen në dyqane brenda 60 ditësh. Kjo do të thotë që një konsumator mund të blej të njëjtën kanaçë çdo 9 javë ose 6 herë në vit.

PLASTIKA:

Cfarë është plastika? Plastika është një substance organike që fitohet fillimi nga përpunimi i karburantit. Një qese plastike zakonisht mund të përdoret për vetëm 30 minuta, por do të duhen 500 vite për t'u dekompozuar. Plastika është rezistente dhe ka lakueshmëri të dukshme, per këtë arsy plastika ka arritur praktikisht nivele aplikimi ne cdo fushë. Biodegradimi që i bëhet plastikës i duhet 500 deri në 1000 vjet.

Lloji e plastikës : 1. **PET** (polietilenet –teratale) siç janë: Shishet e ujit, Shishet e lëngjeve të frutave dhe Shportat plastike. 2. **HDPE-te** (polietilenet me densitet te lartë) futen: a) shishet që përdoren për ambalazhimin e shisheve te qumshit b) shishet që mbajnë solucionet larëse të enëve. 3. **PVC-te** futen: a) shishet që përdoren për magazinimin e ujit dhe ato b) shishe që përbmajnë shampo. 4. **LDPE**(polietilenet me densitet të llet) që janë: a) canta b) qeset plastike për ambalazh. 5. **PP** (polipropileni) Përdoren në kupat e margarines dhe për të gjitha tipat e kupave të cilat përdoren për ushqim të nxehët .

6. **PS**(polisterenet)përdoren për: ndërtim të vazove të kosit shkumës së mishit, paketimit të vezeve, kutitë e hamburgerit, paketime mbrojtëse për elektrike, për teknikat plastike.

7. **Molominat** që shërbejnë për materjalet e ndërtimit. Përdoren për pjatat dhe filxhanet plastike.

Nga riciklimi i plastikës mund të përftojme, këpucë, karrige plastike, tuba, stilolapsa, pjesë për ndërtimin e makinave, batanije me push sintetik, etj.